

Dilemma 9. april

Lærervejledning:

Dilemmaspillet:

Dette er et dilemmaspil, hvor klassen skal arbejde med nogle af de forskellige dilemmaer samfundet stod overfor i dagene op til besættelsen.

Ideen med dilemmaspillet er, at fire grupper skal repræsentere fire forskellige instanser: Den danske regering, det danske militær, den tyske regering og Flyvestation Værløse. Alle fire instanser bliver indkaldt til et "krisemøde" d. 8. april 1940. Hver gruppe har forskellige formål. De starter med at læse deres materiale og forbereder sig på et oplæg. Nu skal der laves et "topmøde". Hver gruppe skal prøve at finde ud af, hvad der foregår. Der er rygter om, at Tyskland planlægger et angreb.

Den danske regering skal prøve at lokke tyskerne til at afsløre deres planer og samtidig berolige militæret.

Det danske militær skal ligeledes have tyskerne til at indrømme planerne. Militæret vil også have regeringen til at opruste.

Den tyske regering skal berolige alle parter og for alt i verden ikke afsløre deres planer. De må gerne true med angreb hvis militæret opruster.

Flyvestation Værløse skal være de lyttende. De skal prøve at regne ud hvad der foregår og om de skal klargøre til angreb.

Vigtig information til:

Den danske regering

Baggrund: Det er dagene op til 9. april. Tyskerne er begyndt at rykke tropper op mod Nordtyskland og foretage forskellige militærøvelser. Man frygter at disse øvelser er en forberedelse til en invasion. Teknisk set må de ikke angribe Danmark, da Danmark er et neutralt land.

Jeres mål: At finde ud af, hvad tyskerne har til hensigt med alle disse øvelser. Derudover skal I berolige militæret. Det er ALT for farligt at begynde at opruste hæren. Tyskland kan se det som en provokation.

Holdning: Man bør beskytte det danske folk under alle omstændigheder. Dette kan kun lade sig gøre hvis vi ikke provokerer Tyskland. I tilfælde af angreb skal vi beskytte folket og den danske infrastruktur.

Punkter i argumentationen:

- Der findes en "ikke-angrebspagt" mellem Danmark og Tyskland. Se nederste artikel.
- I har hørt rygter fra den danske udsending, Herluf Zahle i Berlin, at der er planer om tyske "aggressioner" mod Danmark. Er dette rigtigt?
- I ønsker IKKE at mobilisere sikringsstyrken. Det er farligt og sender et forkert signal til Tyskland.
- Hvis vi kæmper, risikerer vi at mange menneskeliv går tabt, og at København og Esbjerg bliver bombet. Det er bedre at beskytte Danmarks indbyggere frem for at kæmpe en tabt sag.

Kilder:

Jeg erkender ganske vor militære afmagt [...], men hvordan vil det blive bedømt ude i verden, når vi ingen modforanstaltninger træffer? [...] At der næppe vil blive forskel på resultatet, er klart, men udlandets bedømmelse vil sikkert afhænge uhyre meget af måden, hvorpå det sker.

Hartvig Frisch 8. april 1940
(Socialdemokrat)

Det ville være det værste vanvid [at indkalde sikringsstyrken]. Det vil være skadeligt for det dansk-tyske forhold og potentielt fremkalde kraftig tysk handling.

Cecil von Renthe-Fink (tysk
gesandt i København)

Hr. Ministeren vil ikke misforstå mig, naar jeg i Ærbødighed tillader mig at advare imod for stærkt at parallelisere mellem den nuværende Krig og »Verdenskrigen«. [...] Vi kan ikke slaa os til Taals med Præcedenser.

Herluf Zahle (dansk gesandt i
Berlin)

Artikel 1.

Kongeriget Danmark og det tyske Rige vil i intet Tilfælde skride til Krig eller til nogen anden Art af Magtanvendelse mod hinanden.

I Tilfælde af, at det fra en tredje Magts Side skulde komme til en Aktion af den i Stk.1 betegnede Art mod en af de kontraherende Parter, vil den anden kontraherende Part ikke paa nogen Maade yde en saadan Aktion sin Støtte.

Efter angrebet:

Jeres mål: Tyskland har nu besat Danmark, og I ønsker at skåne den danske befolkning så vidt som muligt. I vil undgå samme forhold som i andre besatte lande. Derfor har I indvilget i at skabe en samarbejdsregering, der består af den danske regering og repræsentanter fra det tyske rige. På den måde bevarer I så stor kontrol og indflydelse på dansk politik som muligt.

Fordi I indvilger i at samarbejde, erklærer Tyskland ikke Danmark krig, og Danmark ender med at være et af de lande, der mærker mindst til krigen i Europa. På den front er samarbejdspolitikken en succes og Danmark kommer ud af krigen uden bombede byer og store civile tab. Til gengæld mister vi anseelse i omverdenen og mange af de allierede lande betragter os som tysksindede.

Holdning: Det er vigtigere at beskytte civile og undgå store økonomiske katastrofer, end at bevare sit ry udadtil.

Punkter i argumentationen:

- Man skal først og fremmest sikre befolkningen
- Alternativet ville være en katastrofe for Danmark
- København ville være bombet og regeringen ville miste enhver indflydelse.
- Ved at samarbejde undgår man at tyskerne indfører militær undtagelsestilstand med dødsstraf og civil terror.
- Man bevarer store dele af kontrollen på danske hænder.

Herr Gesandt.

Den kgl. danske Regering har gjort sig bekendt med Indholdet af de Dokumenter, De overrakte mig i Morges. Den har bemærket sig, at tyske Troppers Betrædelse af dansk Jord ikke er sket i fjendtligt Sindelag, samt at den tyske Rigsregering ikke gennem sine Forholdsregler har den Hensigt, nu eller i Fremtiden, at antaste Kongeriget Danmarks territoriale Integritet eller politiske Uafhængighed.

Efter Modtagelsen af denne Meddelelse har den danske Regering i den givne Situation besluttet sig til at regulere Forholdene her i Landet under Hensyntagen til den skete Besættelse. Den fremsætter dog sin alvorligste Protest mod denne Krænkelser af Danmarks Neutralitet.

Modtag, Herr Gesandt, Forsikringen om min udmærkede Højagtelse.

Til Hr. von Renthe-Fink
Tysk Gesandt,
København.

P. Munch. Udenrigsministeriet København, den 9 .
April 1940.

Vigtig information til:

Det danske militær

Baggrund: Det er dagene op til 9. april. Det danske militær har fået foruroligende meddelelser om tyske militærøvelser tæt ved den danske grænse. Tyskland er begyndt at rykke flere og flere tropper mod grænsen. Der er noget i gære! I er derfor blevet indkaldt til et møde.

Jeres mål: At beskytte Danmark, det danske folk og landets omdømme mod fjendtligsindede. Det er jeres opgave at overtale de danske politikere til at opruste og til at forsvare landet for enhver pris.

Holdning: Man bør forsvare sig mod ethvert angreb, også selvom det koster liv. Vi må handle ud fra, hvad der er bedst for Danmark, og det er at kæmpe for vores land.

Punkter i argumentationen:

- Man bør indkalde sikringsstyrken på godt 60.000 mand. Danmark skal kunne forsvare sig!
- Hvis vi ikke får lov til at kæmpe for vores land, hvorfor er vi her så?
- I er villige til at acceptere tab af civile, hvis det kan sikre Danmarks ry og ære i udlandet såvel som hjemme.
- Flyene på flyvestationerne rundt omkring bør klargøres til angreb.
- Man laver ikke øvelser så tæt ved grænsen uden bagtanker.
- I stoler ikke på "ikke-angrebspagten". Se nederste artikel.

Kilder:

Ved direkte angreb på dansk territorium, skal styrkens opgave og kampens hensigt være en klar og utvetydig tilkendegivelse af viljen til forsvar - uanset styrkeforholdene.

Ordre til de danske soldater inden den tyske invasion

General Prior gav Oplysning om den 50 km lange Kolonne mellem Rendsborg og Flensborg og gjorde opmærksom paa, at de observerede Skibe kunde være rettet baade mod Danmark og Norge, Kolonnen derimod, kun mod Danmark.

Uddrag fra møde hos Ministeren med cheferne for Generalkommandoen, Generalstaben, Søværnet m.fl. 8. april 1940.

Artikel 1.

Kongeriget Danmark og det tyske Rige vil i intet Tilfælde skride til Krig eller til nogen anden Art af Magtanvendelse mod hinanden.

I Tilfælde af, at det fra en tredje Magts Side skulde komme til en Aktion af den i Stk.1 betegnede Art mod en af de kontraherende Parter, vil den anden kontraherende Part ikke paa nogen Maade yde en saadan Aktion sin Støtte.

Efter angrebet:

Jeres mål: Tyskland besatte Danmark hurtigt og effektivt. Der var kun enkelte kampe rundt omkring i landet, blandt andet i Sønderjylland, i København og på Værløse flyveplads. I vil have en god forklaring på, hvorfor I ikke fik lov til at kæmpe for jeres land. I havde løbende fået skiftende oplysninger om situationen og havde ikke ideelle muligheder for at udøve jeres fag. Nogle af jer når at flygte til England for at kæmpe i de allieredes hær. Mange af jer bliver fængslet kort efter besættelsen. De fleste sættes dog fri kort efter. Nu venter der en ny tilværelse som civil.

Holdning: I ville have haft lov til at forsvare jer ligesom i Norge.

Punkter i argumentationen:

- Forvaret er til for at forsvare, ikke lade stå til.
- Der manglede klare meldinger om hvad der skulle gøres. I Sønderjylland kæmpede de videre selvom regeringen havde overgivet sig. De havde ikke fået besked om at kampene var ovre.

Jeg fik besøg af en ung mand fra Handelsredaktionen, Christensen. Han var oprørt. Forbandede Radikalisme, sagde han. Havde vi rustet, saa Tyskerne havde følt sig sikre paa at et Angreb vilde strande, vilde de ikke være kommen. I Norge forsvarede de sig!

Vilhelm Bergstrøm om Otto Christensen fra Politiken (uddrag fra dagbog 9. April 1940)

Det var en Samling slagne Mænd, med Udtryk og Ansigter som man aldrig før havde set, der samledes her, udtryk der røbede Sorg, Harme og Had [...] Sent vil jeg glemme Oberstløjtnant Ørums Formaning til sine Folk: "Rejs nu Hjem til Jeres Paarørende og sig, at saadan gaar det naar man ikke sætter mere ind for at bevare sin Frihed og Selvstændighed".

Oberst Vagn Holm, Værløse Flyveplads 9. april 1940.

Hvis Tyskland, som det ser ud nu, vinder krigen, hvad saa? Spadserer de herværende tropper saa ganske roligt tilbage til Tyskland med et venligt Tak for laan af Danmark?

Vilhelm Bergstrøm (uddrag fra dagbog 5. maj 1940)

Vigtig information til:

Den tyske regering

Baggrund: I planlægger en invasion af Danmark og Norge. Invasionen går under navnet Operation Weserübung, hvilket betyder "Øvelse ved Weser". Weser er en nordtysk flod. I camouflerer altså jeres forberedelser som en militærøvelse. Teknisk set må Tyskland ikke angribe Danmark, da Danmark er neutralt og fordi der er en "ikke-angrebspagt" mellem Danmark og Tyskland. Men Danmark er nervøs over øvelserne og har indkaldt jer til et møde.

Jeres mål: At overbevise den danske regering og det danske militær om, at der ikke er noget at frygte. Der er blot tale om en øvelse, da I frygter et angreb fra engelsk side. Derfor rykker i tropper nordpå. Derudover skal I sørge for at Danmark ikke opruster.

Holdning: Danmark er en naturlig forlængelse af Tyskland og kan være effektivt for at nå videre til Norge. I er ikke interesseret i at indlemme Danmark i det tyske rige, blot kontrollere det. Derfor håber I på en samarbejdsvillig dansk regering. Alt dette er naturligvis hemmeligt pt. og I må ikke nævne det for de øvrige.

Punkter i argumentationen:

- Hvis Danmark opruster, vil I se det som et brud på ikke-angrebspagten. Se nederste artikel.
- Grunden til at man flytter tropper og skibe op mod Nordtyskland nær den danske grænse er pga. øvelser fordi man frygter at England vil invadere Danmark og angribe Tyskland.
- England har placeret miner langs den norske kyst. Tyskland vil beskytte Danmark ved at invadere det, hvis nødvendigt.

Kilder:

Det ville være det værste vanvid [at indkalde sikringsstyrken]. Det vil være skadeligt for det dansk-tyske forhold og potentielt fremkalde kraftig tysk handling.

Cecil von Renthe-Fink (tysk gesandt i København)

Man må tilstræbe sig at afholde den danske og norske regering fra enhver væbnet modstand, og at foranledige en tolerering af den tyske besættelse. Til gengæld skal der i tilfælde af loyal adfærd tilsikres regeringerne vidtgående respektering af deres indenrigske suverænitet og understøttelse ved opretholdelsen af det økonomiske liv [...] I tilfælde af vægring vil der blive truet med at gennemtvinge kravene under indsættelse af samtlige militære magtmidler.

Nikolaus von Falkenhorst (Tysk general, 6. marts 1940)

Artikel 1.

Kongeriget Danmark og det tyske Rige vil i intet Tilfælde skride til Krig eller til nogen anden Art af Magtanvendelse mod hinanden.

I Tilfælde af, at det fra en tredje Magts Side skulde komme til en Aktion af den i Stk.1 betegnede Art mod en af de kontraherende Parter, vil den anden kontraherende Part ikke paa nogen Maade yde en saadan Aktion sin Støtte.

Efter angrebet:

Jeres mål: Tyskland har besat Danmark og I ønsker at bruge Danmark som "mønsterland", det perfekte eksempel på, hvordan en besættelse bør foregå. I er derfor villige til at gå forholdsvis langt for at gøre danskerne glade, så længe de ikke skaber problemer. I erklærer ikke Danmark krig og holder fast på, at formålet med besættelsen er at beskytte Danmark mod en engelsk invasion. Hvis man sætter sig imod, vil Tyskland dog sætte ind med alle midler.

Holdning: I har ingen interesse i at indføre strenge foranstaltninger overfor Danmark. De tyske soldater er godt tilpas i Danmark, hvor der frem til 1943 er forholdsvis fredeligt. Danmark bliver kendt blandt tyske soldater som Die Sahnfront (flødeskumsfronten).

Punkter i argumentationen:

- Jeres tilstedeværelse i Danmark er for at beskytte og sikre dets indbyggere.
- I har indgået et samarbejde med regeringen og giver derved Danmark så stor selvstændighed som muligt.
- Hvis Danmark sætter sig til modværge eller på andre måder gør sig selv besværlig, vil Tyskland tage strengere midler i brug.

Tysk soldaterinstruks om opførslen over for de danske borgere:

Ethvert Medlem af Værnemagten maa være klar over, at han ikke betræder Fjendeland, men at Tropperne er rykket ind i Danmark til Beskyttelse af Landet og til Sikring af dets Beboere.

Følgende er derfor at iagttage.

1. Danskeren ejer stærk Nationalfølelse. Derudover føler det danske Folk sig beslægtet med de skandinaviske Folk. - Altsaa: Undgaa alt, hvad der kan saare den nationale Ære.
2. Danskeren er frihedselskende og selvbevidst. Han afviser enhver Tvang og enhver Underordnen. Han mangler Sans for militær Tugt og Autoritet. - Altsaa: Spar paa Kommanderen, skrig ikke op, sligt fylder ham med Modvilje og er virkningsløst. Oplys og overbevis paa saglig Maade. En humoristisk Tone naar længst. Unødig Skarphed og Hovmestereren saarer Selvfølelsen og skal undgaas.
3. Danskeren ejer megen Bondesnuhed, Forslagenhed, der grænser til Upaalidelighed.
4. Danskeren er vindskibelig anlagt. Hans Interesser drejer sig væsentligt om materielle Anliggender. Han føler særlig haardt enhver Begrænsning i sine Behov. - Altsaa: Undgaa saa vidt muligt Indgreb i den personlige Ejendom. Selvtægt, Udskrivning og den Slags er forbudt.
5. Danskeren elsker et hyggeligt Hjemmeliv. Man vinder ham ved Venlighed, ved smaa Opmærksomheder, ved Anerkendelse af hans Person.
6. Et Handelsfolk som det danske nærer engelske Sympatier. Det afskyr Krigen. Der findes hos de Danske, med faa Undtagelser, ingen Forstaaelse for den nationalsocialistiske Tyskers Maal. - Altsaa: Undgaa politiske Drøftelser.
7. Mange Danskere forstaar Tysk.

Vigtig information til:

Flyvestation Værløse

Baggrund: Det danske folk modtager i disse dage en masse modsigende oplysninger omkring truslen mod Danmark. Nogle kilder melder, at der slet ikke er en trussel mod Danmark pga. ikke-angrebspagten og neutralitet, mens andre kilder siger, at det bare er et spørgsmål om tid før Danmark vil blive draget ind i krigen.

Jeres mål: Finde ud af, hvorvidt Flyvestationen bør opruste og klargøre deres fly. I hører hele tiden nye informationer, men ved at overvære dette topmøde er det nu jeres opgave at lytte og reflektere over det, der bliver sagt fra alle parter. Skal flyvestationen gøre klar til kamp eller ej?

Hvordan: I skal ikke tage udgangspunkt i jeres forhåndsviden. I skal kun vurdere ud fra det der bliver sagt til mødet. Dvs. at selvom I godt ved, at Tyskland angreb Danmark i 1940, så skal I prøve at se på diskussionen med objektive øjne, som om I reelt ikke kender udfaldet. Ud fra det sagte ting, vil I vurdere at Danmark er i fare eller ej?

Læg mærke til:

- Hvem argumenterer bedst for sin sag?
- Set med regeringens øjne, hvad virker så som den bedste ide?
- Bør man opruste med risiko for at fremprovokere et angreb?
- Bør man redde Danmarks ære internationalt eller beskytte befolkningen?
- Hvad bør flyvestationen gøre?
- Læs "ikke-angrebspagten" mellem Danmark og Tyskland. Nederste artikel.

Kilder:

Siden Mandag Middag maatte ingen forlade Lejren. Flyverne havde saa travlt ovre paa Pladsen, alle Fokkerjagerne, en Del Pegasus Fokkere og nogle Gloster Jagere stod paa Pladsen med motoren i gang [...] Vi troede de forberedte en større Øvelse [...]

Tove Jensens dagbog 8. april 1940 (Tove Jensen boede på den nærliggende Paradisgaard og fulgte nøje med i hvad der foregik på flyvepladsen.)

6 store Dampere laa graamalet Side om Side og uden om i en Ring en Vrimmel af mindre Fartøjer og U-Baade. Det stod klart for os, at vi stod overfor en Transportflaade fra den tyske Marine, og den stadig stærkere og stærkere Trafik gennem Storebælt af tyske Krigsskibe fortalte os, at vi var ved at naa et Tidspunkt, hvor der snart maatte ske noget, og at det maatte være Danmark, det gjaldt, kunde der ikke være Tvivl om.

Vagn Holm (flyver ved Værløse Flyveplads, fra rekognosceringstur d. 8. april 1940)

Artikel 1.

Kongeriget Danmark og det tyske Rige vil i intet Tilfælde skride til Krig eller til nogen anden Art af Magtanvendelse mod hinanden.

I Tilfælde af, at det fra en tredje Magts Side skulde komme til en Aktion af den i Stk.1 betegnede Art mod en af de kontraherende Parter, vil den anden kontraherende Part ikke paa nogen Maade yde en saadan Aktion sin Støtte.

Efter angrebet:

Jeres mål: Tyskland har besat Danmark og nu skal I til at tilpasse jer en hverdag med tyske soldater i gaderne, med større kontrol og med krigen tættere på. I er blevet sendt hjem og har ikke længere kontrol over flyvepladsen. Det er med en følelse af stor sorg, at I ser det danske flag blive strøget over flyvepladsen for første gang siden dens opførsel. Nu svæver Hagekorset over Værløse.

Pga. regeringens valg om at indgå i en samarbejdsregering med tyskerne, bliver jeres hverdag ikke synderligt ændret. Samarbejdspolitikken var en succes i den forstand at Danmark var det besatte land i Europa, der mærkede mindst til krigen.

Men der er mumlen i krogene. Mange mener at regeringen skulle have kæmpet i stedet for at rulle om på ryggen. Men hvad ville der være sket, hvis man havde kæmpet?

Punkter i argumentationen:

- Hvad er vigtigst: at beskytte befolkningen eller kæmpe for landets ry og ære?
- Hvad tror I der ville være sket hvis Danmark ikke havde overgivet sig?
- Tror I England ville have angrebet Danmark?
- Hvad ville I selv havde gjort hvis I skulle tage valget?

OPROP!

Til Danmarks Soldater og Danmarks Folk!

Uten Grund og imot den tyske Regjerings og .det tyske Folks oprigtige Ønske, om at leve i Fred og Venskab med det engelske og det franske Folk, har Englands og Frankrigets Magthavere ifjor i September erklæret Tyskland Krig.

Deres Hensigt var og blir, efter Mulighet, at treffe Afgjørelser paa Krigsskuepladser som ligger mere afsides og derfor er mindre farlige for Frankriget og England, i det Haab, at det ikke vilde være mulig for Tyskland, at kunde optræde stærkt nok imot dem.

Af denne Grund har England blandt andet stadig krænket Danmarks og Norges Neutralitet og deres territoriale Farvand.

Det forsøkte stadig at gjøre Skandinavien til Krigsskueplads. Da en yderlig Anledning ikke synes at være givet efter den russisk-finske Fredsslutning, har man nu officielt erklæret og truet, ikke mere at taale den tyske Handelsflaates Seilads indenfor danske Territorialfarvand ved Nordsjøen og i de norske Farvand. Man erklærte selv at vilde overta Politipsigten der. Man har tilslut truffet alle Forberedelser for overraskende at ta Besiddelse af alle nødvendige Støttesteder ved Norges Kyst. Aarhundredes største Krigsdriver, den allerede i den første Verdenskrig til Ulykke for hele Menneskeheden arbeidende Churchill, uttalte det aapent, at han ikke var villig til at la sig hokke tilbake af .legale Afgjørelser eller neutrale Rettigheder som staar paa Papirlapper.

Han har forberedt Slaget mot den danske og den norske Kyst. For nogen Dager siden er han blit utnævnt til foransvarlig Chef for hele den britiske Krigsføring.

Den tyske Regjering har til nu overvaaket denne Mands Forholdsregler, men den kan ikke taale, at en ny Krigsskueplads nur blir skaffet efter de engelsk-franske Krigsdrivers Ønsker.

Den danske og den norske Regjering har siden Maaneder hat Beskjed om disse Forsøk.

Likeledes er deres Holdning ingen Hemmelighet for den tyske Regjering. De er hverken villige eller istand til at kunne yde en virksom Motstand mot det engelske Indbrudd.

Derfor har Tyskland besluttet at foregripe det engelske Angrep og med sine Magtmidler selv at overta Beskyttelsen av Danmarks og Norges Kongeriges Neutralitet og værne den saalænge Krigen varer.

Det er ikke den tyske Regjerings Hensigt at skaffe sig et Støttested i Kampen mot England, den har udelukkende det Maal at forhindre at Skandinavien blir Slagmark for de engelske Krigsudvidelser.

Af denne Grund har sterke tyske Militærkræfter siden idag morges tat Besiddelse af de vigtigste militære Objekter i Danmark og Norge. Over disse Forholdsregler treffes der for Tiden Overenskomster mellem den tyske Riksregjering og den Kongelige Danske Regjering. Disse Overenskomster skal sikre at Kongeriget bestaar videre, at Hæren og Flaaten opretholdes, at det Danske Folks Frihet agtes og at dette Lands fremtidige Uafhængighed fuldt ut sikres.

Indtil disse Forhandlinger er afsluttet, maa der ventes at Hæren og Flaaten har Forstaaelse for dette, likeledes at Folket og alle kommunale Steder er fornuftige og har god Vilje, slik at de undlater enhver passiv eller aktiv Motstand. Den vilde være uten Nytte og bli brudt med alle Magtmidler. Alle militære og kommunale Steder anmodes derfor straks at opta Forbindelsen med de tyske Kommandører.

Folket opfordres til at fortsætte det daglige Arbeide og til at sørge for Rolighed og Orden!

For Landets Sikkerhed mot engelske Overgrep sørger fra nu af den tyske Hær og Flaate.

**Den Tyske Kommandør
Kaupisch**